

22. İNTERNET HAFTASI BİLDİRGESİ

13 Nisan 2019

İNTERNET YAŞAMDIR

İnsanlık, başını İnternet'in çektiği devrimsel bir gelişmenin sancılarını yaşıyor. Sanayi devrimi boyutlarında bir değişimi yaşıyoruz. İnternet, bilim ve teknoloji, yaşamın tüm boyutlarını sürekli değiştiriyor. Sektörler, meslekler değişiyor; bazıları yok oluyor, yenileri çıkıyor; ekonomi yeniden yapılanıyor. Biz bilişim STK'leri İnternet kültürünü yaymak, İnternet'in Türkiye için önemini anlatmak, ülkemizin İnternet politikalarını tartışmak, yeni projeler başlatmak için "İnternet Haftaları"nı düzenliyoruz. Bu yıl da Türkiye İnternet'inin 26. yaşı nedeniyle 11-24 Nisan günleri arasında 22. İnternet Haftasını kutluyoruz.

İnternet, dünyada 4,3 milyar insan için yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ve yaşamımızı sürekli olarak değiştirmektedir. Yaşam gittikçe artan bir şekilde bilgi ve enformasyon üzerine dönüyor. Artı değer yaratmanın ana unsuru; bilgi, AR-GE, inovasyon, yani eğitilmiş insanların beyinsel ürünleri oluyor. İnternet bireyi özgürleştiriyor, güçlendiriyor. Kitlelere örgütlenme ortamları sunuyor, onları güçlendiriyor. Hiyerarşik yapıları kırmaya başlıyor. İnternet, dünya üzerinde milyarlarca insanın katıldığı bir paylaşım, öğrenme, üretim ve eğlence ortamıdır. Biz, toplum olarak sosyal medyada kavga ederken İnternet, sektörleri yeniden yapılandıran, meslekleri değiştiren, kamu yönetimi, demokrasi, hizmet ve ticareti yeniden tanımlayan devrimsel bir gelişmedir. Birbirlerini hiç görmeyen insanlar, insanlığın ortak mülkiyeti için ürünler geliştirmekte; özgür yazılım, açık erişim, açık ders malzemeleri, açık bilim, açık tıp, açık biyoloji gibi projeleri yaşama geçirmektedirler.

Dünya, bireyin gelişmesi, toplumun üretken bir parçası olması için İnternet'in önemli olduğuna karar vermiş, bilgiye ve İnternet'e erişimi temel bir yurttaşlık hakkı olarak ilan etmiştir. Bu temel hak, anayasalara ve hükümet programlarına girmeye başlamıştır. Bunun sonucunda sayısal bölünmeyi önleyici tedbirler alınmaya başlanmıştır.

Ülkemize gelince parçalı bulutlu bir gelişme görüyoruz; bu sıralar bulutlar daha fazla gözükyor. Önemli gelişmelere karşın ne yazık ki ülkemiz bir bütün olarak İnternet'i ekonomik kalkınmanın, bireysel gelişmenin, toplumsal katılımın motoru olarak görememiş, marjinal problemlere odaklanarak, İnternet'i olanak değil, baş edilecek bir sorun olarak görmüştür. 5651 Sayılı Yasaya ve özellikle 8/A maddesine göre ilgili bakanlıkların talebi üzerine alınan erişim engelleme kararları açık olarak uluslararası sözleşmelere, Anayasaya ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine aykırıdır.

Bu nedenlerle İnternet Haftası'nı buruk bir biçimde kutluyoruz. Çünkü ülkemiz İnternet'i hâlâ bir tehdit olarak görmekte; ülke yöneticileri, yurttaşların katılımını teşvik etmek yerine engellemeyi, sansürü, yasakları, gözetim ve olağanüstü denetimi tercih etmektedir. 2019 yılında, 26 yılın ardından, İnternet Haftası'nda hâlâ sansürden konuşmak utanç verici!... Siyasi kadrolar, gündelik siyasi hesaplarını bir kenara koymalı, yurttaşların temel hak ve özgürlüklerine saygı göstermelidir.

Türkiye İnternet'i geliştiriyor. Mobilde ilginç uygulamalar var, en yeni cihazları alıyoruz. Finans sektörümüz İnternet işinde oldukça başarılı. Kamuda maliye, sağlık, adalet sisteminde önemli projeler var. E-devlet hizmetleri sunumunda Avrupa ortalamasının üstündeyiz. Büyük özel sektör İnternet'i oldukça iyi kullanıyor. Okullar için 8 milyarlık Fatih Projesi yürüyor görüntüsü veriyor, 2010 yılında başlayan proje bu konuda dünyada tüm ülkeyi kapsayan en büyük projedir ve halen kapsamlı bir pilot proje konumundadır. Ülkemizde çeşitli AR-GE teşvikleri var, teknokentler çoğalıyor. İnternet ve bilişimle ilgili birkaç bakanımız var. Bütün bunlara karşın **Türkiye gemisi rotasını bilgi toplumuna döndüremedi.**

Ülkemiz bu konularda ciddi para harcıyor, önemli gelişmeler de olsa bütünsel bir bakış açısıyla koordineli bir çaba eksik. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı ile E-devlet Eylem Planımız var; ama pek bir kimsenin haberi yok. Yönetişim yapısı yok. Bilişim alanında faaliyet gösteren demokratik kitle örgütleri olarak önerimiz:

Ülkemiz, Bilişim ve İnternet'i stratejik sektör ilan etmelidir. Bunun için en başta Bakan düzeyinde bir siyasal sahiplenme olmalıdır. Tüm paydaşları kapsayan, katılımcı, saydam yapılar kurulmalı; kamuoyunca açık ortamlarda yeterince tartışılan, gözden geçirilen eylem planları yapılmalı ve uygulamaya konmalıdır. Yurttaş ve sivil toplum bu gelişmelerin odağında olmalı, gelişmeler saydam ve katılımcı bir biçimde yaşama geçmelidir.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Ülkemizde verilen uzun mücadeleler sonunda kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmış, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu oluşturulmuştur. Ancak kurum iyi niyetli olarak yapmış olduğu çalışmalara karşın yurttaşların kişisel verilerinin korunması konusunda yurttaşları bilgilendirici çalışmalar yapmaktan uzaktır. Türkiye'de her yıl binlerce yurttaşın kişisel verilerinde bizzat devlet kurumlarından kaynaklı sızıntılardan ötürü mağduriyetler yaşanmaktadır. Bu nedenle Kişisel Verilerin Korunması Kurumu'nu da yurttaşların kişisel verilerini korumaya yönelik bilgilendirme ve eğitim toplantıları yapmaya, yurttaşlar lehine adımlar atmaya davet ediyoruz.

SANSÜR VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Ülkemiz, İnternet'in devrimsel bir gelişme olduğunu algılayamamış, İnternet'in kalkınma, demokrasi, yönetim boyutlarından çok marjinal problemlerine odaklanarak adeta İnternet'e savaş açmıştır. Bu yaklaşımla, üyesi olmak istediğimiz batı demokrasilerinden çok Rusya, Çin, İran gibi ülkelerin görüntüsünü vermekteyiz. Ülkemiz; kalkınmanın, AR-GE ve inovasyonun, ifade ve basın özgürlüğünün tam olduğu, farklı ve aykırı fikirlerin yeşerebildiği hoşgörü ortamlarında var olduğunu algılayamamaktadır.

Sansür ve otosansür temel hak ve özgürlüklerimizi daraltmakta, ülkemizde çok uzun yıllar kendini ifade etme fırsatı bulamamış yurttaşların/toplulukların İnternet'le yakaladıkları fırsatı ellerinden almaktadır. Bu, topluma zarar vermektedir. Medyanın siyasi kutuplaşmaya koşut olarak iki uca ayrıldığı, ana akım medyanın tektipleştiği bir ortamda, yurttaşlarımızın fikirlerini etkin biçimde ifade

edebilecekleri bağımsız yegâne mecra İnternet'tir. 5651 sayılı yasa ve çevresinde şekillenen yasal mevzuat bu mecrayı yok etmektedir. Özellikle 5651 sayılı yasa ile bakanlıklar ve diğer kuruluşlara verilen "erişimin engellenmesi"ne karar verme yetkisi, RTÜK yasası ile İnternet televizyonları ve video sitelerine denetim getirilmesi ve erişimin engellenmesi yetkisi verilmesi sayesinde yasaklanan "web" sitesi sayısı 4 yıl önce 70 binken 2 yıl önce 110 bine çıkmıştır. Halen Türkiye'de engellenmiş ve yasaklanan "web" sitesi sayısı kesin olarak bilinmemektedir. AİHM'in 5651 sayılı yasa için verdiği karar çok açıktır. Bu yasa ve bağlı yasal düzenlemeler iptal edilmeli ve STK'lerin katılımıyla yeniden düzenleme yapılmalıdır. Ne yazık ki yasaklamalar ve keyfi uygulamalarla yetki aşımı daha da artmıştır. "Deep packet" incelemesi, trafiğin yavaşlatılması, hepimizin kaygıyla gözlemlediği, ama idarenin duyarsız olduğu konular arasındadır.

SAYISAL UÇURUM

Ülkemizde kır-kent ve kadın-erkek arasında İnternet kullanımında ciddi uçurumlar var. Nüfusun önemli bir bölümü hâlâ İnternet'in dışında... Yalnızca TÜİK rakamları değil, uluslararası gelişmişlik endekslerinde de Türkiye maalesef sonlarda yer almaktadır. 17. büyük ekonomi olma iddiasında olan Türkiye'nin bu endekslerin altlarında yer alması sosyal eşitsizliklere, hatta uçurumlara işaret ediyor. Sayısal uçurum da bunların arasında en önemli başlıklardan birisidir.

Bu konudaki önerimiz şudur: Bilgisayar ve İnternet kullanımında kadın-erkek ve kır-kent arasında süregelen sayısal uçurumu gidermek, ancak ilköğretim düzeyinden başlayarak müfredata sağlıklı bilişim teknolojileri kullanımı konusunda pedagojik ve analitik temelli içerik sağlayarak mümkün olabilir. Bilişim eğitiminin, bu teknolojilerin olanak ve limitlerini de öğreten temel bilişim kavramları kapsanarak lise mezunu her yurttaşa verilmesi gereklidir. Bu içerik oluşturulurken alanda çalışan akademisyen, uzman ve sivil inisiyatiflerin görüşü ve desteği alınmalı, sürekli güncellenen bir ortak akıl havuzu yapılandırılmalıdır.

Bilişim teknolojileri eğitimi, ülkenin kalkınması, dünya ile rekabet edebilmesi için de önemlidir. Bu bağlamda özgür yazılımların önemini de vurgulamak isteriz. Özgür yazılımlar; tasarruf, güvenlik, istihdam ve rekabet açılarından önemlidir.

DİJİTAL GÖZETİM

Assange ve Snowden'ın ardından kitlesel ve hedefli gözetim hakkında tahmin ettiğimiz ya da kuşkulandıklarımızdan artık kesin şekilde eminiz. Devletler ve şirketler bizlerden yasal yollarla ya da yasadışı topladıkları verilerimizi temel hak ve özgürlüklerimize aykırı biçimde kullanıyorlar. Şirketler bunun karşılığında çeşitli hizmetler verirken devletlerin gerekçesi ise maalesef güvenlik oluyor.

Gündelik yaşamın birçok alanını güvenileştirme söylemini meşru kılmak ve risk yönetimi amacıyla dijital olarak gözetliyorlar. MOBESE kameraları, TC kimlik kartıyla yapılan işlemler, parmak izi ve iris taramayla girip çıkılan işyerleri, biyometrik bilgileri içeren kartların yaygınlaşması vb. uygulamaları düşünecek olursak Türkiye'de yurttaş, artık oldukça kapsamlı ve entegre bir elektronik veritabanının içinde "sayısal bir varlık" haline getirilmiştir. Ticari kayıtlayıcılar da yurttaşın haberi, bilgisi veya izni

olmaksızın ya da iznini hiç talep etmeksizin dijital verileri birbiriyle eşleştirilmekte, tüketici profillemesi yapmak amacıyla bu verileri kullanmaktadır. Aynı biçimde profilleme çalışmaları ve derin paket analizleri aracılığıyla siyasal iktidarlar propagandalarını yönetmeye başlamış, “büyük veri” tüm dünyada ülke yönetimlerini dahi değiştirir bir hale gelmiştir.

YENİ MEDYA OKURYAZARLIĞI VE BİLİŞİM EĞİTİMİ

Sosyal ağların ve yeni medyanın gündelik yaşamın doğal ve rutin bir parçası olması sonucunda artık yeni medya okuryazarlığı yurttaşın temel bir gereksinimi haline gelmiştir.

Yurttaşlar, ancak ve ancak kamusal, sivil ve siyasal alanlarda bireysel ve kolektif olarak fikirlerini daha iyi bir şekilde açıklayabilme, pazar yönelimli ekonomide kendinin salt tüketici olarak konumlandırılmasını önleyecek biçimde enformasyonu kullanabilme ve nitelikli enformasyon kaynaklarına ulaşabilme, yeni medya ortamlarında etik ihlallerde bulunmama ve etik ilkelere uygun davranabilme bilgi ve becerisini “Yeni Medya Okuryazarlığı” ile kazanabilir; Yeni Medya Okuryazarlığı sayesinde İnternet’teki risklerin ayırıcına varır, olanakları da bilinçli ve etkin biçimde kullanır.

Türkiye’de Yeni Medya Okuryazarlığının her düzeyde geliştirilmesi için ilgili kamu kurumlarının ve STK’lerin işbirliği yapması gereklidir. Yeni Medya Okuryazarlığı, genç kuşakların başta sosyal medya hesaplarını bilinçli ve risklerin farkında olarak kullanmalarını sağlayacaktır. Özellikle nefret söylemi vb. saldırgan ve ayrımcı içeriklerle mücadele, ancak Yeni Medya Okuryazarlığı ile olanaklıdır.

Yeni medya alanında üretilecek siyasal ve toplumsal politikalar öncelikle ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkını temel alarak tüm paydaşların katılımıyla farklı hedef kitlelere yönelik olarak geliştirilmelidir. Yeni medya ortamlarının, kullanım bilgi ve beceri eksikliğiyle iyi niyet yoksunluğundan kaynaklı olası zararları üzerine yoğunlaşarak olanakları ve yararları göz ardı edilmemelidir.

Temel öğrenim kurumlarındaki “Medya Okuryazarlığı” ve “Bilgisayar/Bilişim” dersleri müfredatının *dijital okuryazarlığı* geliştirecek biçimde gözden geçirilmesi gereklidir.

SESLENİYORUZ

Tüm bu veriler ve gelişmeler ışığında STK’ler olarak bizler,

- İnternet ve diğer tüm bilimsel, teknolojik gelişmelerin insanlığın ortak birikimi olduğunu savunmaya,
- İnternet’e konan sansürün, engellemelerin ve sınırlandırmaların, güvenceye alınmış temel hak ve özgürlüklerin kullanımını olumsuz etkilemesine karşı mücadele etmeye,
- Sosyal Medyalar’ın salt bir tüketim ve teşhir aracı olarak görülmesine ve kullanılmasına karşı, yepyeni bir iletişim kültürünün gelişmesi için çabalamaya,
- Yaşamımızı hızla saran teknolojilerin temel hak ve özgürlüklerimizi sınırlandırmasına, gözetim/denetim toplumu yaratma çabalarına karşı çıkmaya, teknolojinin insanı ve toplumu daha fazla özgürleştirme amacıyla kullanılması için mücadele etmeye,

- Küresel ve yerel ölçekte, ülkeler, bölgeler, kentler, kent merkezleri ve çevreleri arasında, sosyal sınıflar ve tabakalar arasında bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim açısından oluşan uçurumlara karşı mücadele etmeye; teknolojik zenginliklerin sadece belirli merkezlerde birikmesine karşı çıkmaya,
- Teknoloji kullanımı ve erişimi konusunda toplumsal cinsiyet rol ve örüntülerine bağlı eşitsizliklerin giderilmesi için mücadele etmeye,
- Düşünce, inanç ve ifade özgürlüğünün kullanılmasında İnternet aracının en etkin kullanımını sağlamak için çalışmalar yapmaya,
- İnternet üzerinden gerçekleştirilen her türlü iletişimin, paylaşımın ve özel bilgilerin istenmeyen kişiler tarafından izlenmesine, kayıt altına alınmasına karşı güvenli iletişim hakkını savunmaya,
- Bilimsel ve teknolojik birikimin, kişisel veya özel mülk olmasına karşı çıkmaya,
- Bu ortak birikimler üzerinde toplum yararına olmayan bir tahakküm kuran patent ve lisanslara karşı, paylaşımcı üretim modellerini ve lisanslarını savunmaya,
- “Özgür Yazılım” felsefesinin tanıtılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamaya, özgür yazılımı destekleyen çalışmalar yapmaya,
- İnternet kullanımı ve özgür yazılım alanlarında yaşanan ulusal ve genel sorunlara çözüm aramaya

devam edeceğiz.

* * *

Önceki yıl yitirdiğimiz, “Türkiye’de İnternet’in Babası” olarak bilinen, Türkiye’de İnternet’in doğuşu ve gelişiminde büyük çabaları olan, İnternet Haftası etkinlikleri ve benzeri birçok etkinliği başlatıp yıllarca düzenleyen **Doç. Dr. Mustafa AKGÜL**’ü sevgi ve özlemle anarken onunla özdeşleşen İnternet Haftası sloganını yineliyoruz:

İnternet Yaşamdır!

Kamuoyuna saygılarımızla duyururuz.

Bileşenler:

Alternatif Bilişim Derneği

BMO – Bilgisayar Mühendisleri Odası

EMO – Elektrik Mühendisleri Odası

ISOC-TR – İnternet Derneği

INETD – İnternet Teknolojileri Derneği

PKD – Pardus Kullanıcıları Derneği

LKD – Linux Kullanıcıları Derneği

TBİD – Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği